

СТАНОВИЩЕ

от

доц. д-р Даниела Георгиева Кирова

Шуменски университет „Епископ Константин Преславски“
Факултет по хуманитарни науки, катедра „Германистика“

член на научно жури, определено със Заповед № РД-16-011/01.02.2022 г.
на Ректора на Шуменски университет „Епископ Константин Преславски“, гр. Шумен

Относно: конкурс за заемане на академична длъжност „доцент“ в област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.1: Филология (Германски езици – Съвременен немски език) за нуждите катедра Германистика, ФХН, Шуменски университет „Епископ Константин Преславски“, обнародван в ДВ бр. 102 от 07.12.2021 г.

I. Данни за конкурса

В обявения конкурс участва един кандидат – д-р Айля Реджеб Илиязова. Постъпилите документи и материали отговарят на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за неговото прилагане и Правилника за развитие на академичния състав в ШУ „Епископ Константин Преславски“.

II. Данни за кандидата

Д-р Айля Реджеб Илиязова завършва Шуменския университет „Епископ Константин Преславски“ – 1996 г. бакалавърска степен „Начална училищна педагогика“, 1995 г. магистърска степен „Предучилищна педагогика“ и 2006 г. магистърска степен „Немска филология – лингвистика и превод“, като в периода 2001 г. – 2003 г. следва в университета „Юлиус Максимилиан“ във Вюрцбург, Германия. От 2009 г. до 2014 г. е редовен докторант в катедра Немска филология и чуждоезиково обучение под научното ръководство на проф. д.ф.н. Ана Димова. През 2014 г. след защита на дисертация на тема „Ценностни ориентации в немската и българската фразеология“ ѝ е присъдена образователна и научна степен „доктор“ в професионално направление 2.1. Филология (Германски езици – Съвременен немски език). Има 27-годишен педагогически опит, преминавайки през степените учител, старши и главен учител по немски език в ГПЧЕ „Н. Й. Вапцаров“, гр. Шумен. От 2017 г. до 2019 г. е хоноруван преподавател в катедра Германистика на Шуменския университет „Епископ Константин Преславски“, а от 2019 г. до момента след проведен конкурс е главен асистент в същата катедра. Член е на Съюза на германистите и на Дружеството на преподавателите по немски език в България.

III. Учебно-преподавателска дейност и участие в научно-приложни и изследователски проекти

Гл. ас. д-р Айля Илиязова води лекции и упражнения в ОКС „Бакалавър“ и ОКС „Магистър“. Преподавателската ѝ дейност е свързана с развитието на ключови

- компетентности в академичната сфера у студентите от специалност „Приложна германистика“ и с методика и дидактика на обучението по немски език като чужд в специалностите „Приложна германистика“, „Немска филология – Лингвистика и превод“, и „Езиково обслужване на туризма и бизнеса“. Част от учебно-преподавателската дейност на д-р Илиязова е организирането на участието и обучението на голяма група студенти в Националния проект на Гьоте-институт България „От практиката – за практиката“, под наслов „Да преподаваш е яко“. Наред с това кандидатката е участвала още в 2 национални и 7 университетски проекта.

IV. Научна, изследователска и публикационна активност

Представената от д-р Айля Илиязова справка, която доказва изпълнението на минималните изисквания за заемане на академичната длъжност „доцент“, включва: 1 монография, 1 публикувана книга на базата на защитен дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“. 1 студия и списък с 11 публикации в български научни списания и сборници, 2 от които на немски език. Голяма част от публикациите са на базата на изнесени доклади в 1 международна и 3 национални конференции, и участието ѝ в 2 научни проекта. Тези публикации не са били предмет на оценка в предходни процедури. Д-р Илиязова е вече изграден учен с общ брой научни публикации 17, от които 2 монографии, 4 публикации във вторични бази данни и общ брой забелязани цитирания 12. Предстои публикуването на Глосар на фразеологичните единици в немския и българския език.

Тематично участващите в конкурса публикации се фокусират върху три тематични комплекса: 1) Език и мислене, 2) Комуникативно-когнитивна прагматика и 3) Комуникативна и херменевтична дидактика.

Научните интереси на д-р Айля Илиязова претърпяват развитие през годините. В по-ранен етап, вследствие на дейността ѝ като базов учител и хоноруван преподавател по дисциплините Практически немски, Немски език за неспециалисти, Хоспитиране, Текуща педагогическа практика и Преддипломна педагогическа практика, д-р Илиязова насочва вниманието си към комуникативната и херменевтичната дидактика. Съвсем логично сега езиковедските и практико-приложни проблеми се поставят в контекста на комуникативно-когнитивната прагматика, като лингвистичните и комуникативни аспекти се преосмислят чрез тяхното разполагане в полето на „Езика и мисленето“, в която област е най-значимият принос на кандидатката.

Централна за първата тематична област е монографията *Различният хоризонт. Немският когнитивно-лингвистичен модел*, която представлява надграждане, доразвиване и обобщение на идеята и наблюденията от предходни изследвания на авторката, но не ги припокрива по форма и съдържание.

В обем от 180 страници монографията се състои от увод, 3 глави, заключение, библиография и приложение. Разработването на когнитивно-лингвистичния модел е онагледено с 17 фигури (схеми, диаграми) и 34 таблици. Прави впечатление обаче и не е ясна причината, защо не всички фигури от текста са изнесени в приложението. Библиографията съдържа повече от 200 източника, между които и 19 лексикографски.

Представеният хабилитационен труд представлява интердисциплинарно изследване, въз основата на лексикално-семантичен, компонентен, билатерален, дескриптивен и семен анализ на лексикални репрезентации в немския език. Акцентът е поставен най-вече върху семантичните трансформации при словообразователни модели по отношение на различни аспекти на концепта *взаимодействие*.

Уводната част (с. 7 – 12) съдържа обекта (три форми на устна комуникация: диалог, дискусия, дебати) и предмета на изследването (лексикално-семантичната система на немския език), общо представяне на методите и обосновка за тяхното използване, както и дефиниране на основните задачи, произтичащи от основните цели. Зададена е хипотеза и са представени основните области (когнитивна лингвистика, прагматика, лексикология, семасиология, комуникативно-когнитивна прагматика и когнитивна психология), които имат отношение към формулираната теза.

С въвеждането на релевантни за целите на разработката термини и обзора на дефиниции в първа глава (с. 13 – 22) се представят концепции, които маркират общата когнитивно-лингвистична рамка. В следващите две глави са разгледани редица примери, като аналитичният момент е съсредоточен върху (с. 23 – 75) езиковата и когнитивна парадигма на концептите *сътрудничество*, *опозиция* и *превъзходство*, и върху (с. 76 – 152) взаимовръзката между интелект и комуникационна среда, като менталните измерения се обвързват с езиковата семантика. В заключение (с. 153 – 156) се извеждат редица обобщения и приложимостта на изследването в по-нататъшни разработки.

Изследването *Различният хоризонт. Немският когнитивно-лингвистичен модел* се вписва в актуалните търсения на съвременната хуманитаристика, чийто принос се състои в създадената методология, разгледаните семасиологични отношения и езикови явления като основа за бъдещи семантични интерпретации на съответствия на лексеми в немския език и техни семантични еквиваленти в българския език, а също и за лингвокултурологични хипотези и допускания. Разработката би могла да послужи и в процеса на чуждоезиково обучение на студенти с цел повишаване на културата на дискусия и дебати в немскоезичното и българското културно пространство.

Към тематичния комплекс „Език и мислене“, включващ горепосочения хабилитационен труд, се отнасят и статиите „За заедността в мисленето: трансформации на концепта *сътрудничество* в немския когнитивно-лингвистичен континуум“, „Лексемата мисъл в българския език и нейните семантични еквиваленти в немския език“, „Креативна ментална енергия или как да мислим креативно“, както и студията „Лингвистична интелигентност и лексикални езикови обекти в дискусията в немскоезична академична среда“.

Интелигентността попада в изследователския фокус на три от статиите, които са обединени в тематичната област „Комуникативно-когнитивна прагматика“. В статията „*Intellektuelle Reflexion und dialogisch orientierte Kommunikation für eine Kultur des Miteinander Denkens*“ особеностите на диалога се представят и анализират по различен начин, в зависимост от концепцията на съответната лингвистична школа или направление. Втората статия „Да модифицираме интелигентността си: рефлексия и

комуникативна среда“, която е своеобразно продължение на предходната, разглежда въпроса за приноса на рефлексията при модифициране на човешкото поведение, а изследователската цел на статията „Комуникационен октагон: аспекти на интелигентността през призмата на комуникационната среда“ е насочена към отделни аспекти от семантичния профил на понятието *интелигентност* посредством модел, наречен *Комуникационен октагон*, като акцентът е върху теорията за динамика на комуникационните връзки и се анализира взаимодействието между човека като интелигентна система и социалната среда.

Третият тематичен комплекс „Комуникативна и херменевтична дидактика“ обхваща 5 статии, акцентът в които е върху самостоятелното учене като признак на интелигентно човешко поведение (9), върху индивидуалното участие в образователния процес чрез сътрудничеството (10), върху кооперативното (12) и колаборативното учене в дигитална среда (13). Анализират се избрани кооперативни игри на столове въз основа на идеи, оформящи концепции за съвместна работа и активно взаимодействие в процеса на обучение (12). Правят се заключения относно степента на автономност на обучаващи и обучавани в динамична електронна среда (13).

V. Лични впечатления

Съвместната ни работа започна от септември 2007 г., когато д-р Илиязова постъпи като учител по немски език в ГПЧЕ „Никола Й. Вапцаров“. Работили сме в екип при изготвяне на Националното външно оценяване по немски език за осми клас на профилираните училища през 2011 г. и по Националния проект „С грижа за всеки ученик“ при подготовката на ученици за участието им в олимпиади по немски език. След моето напускане тя наследи от мен длъжността на главен учител и спомогна за функциониране на тясната връзка между катедра Германистика и методическото обединение по немски език в гимназията. През целия период на съвместната ни работа, която продължава и до днес, имам отлични впечатления от колегата Илиязова. Убедено мога да твърдя, че в професионалните си отношения тя е добронамерен и много надежден колега. Впечатляваща е нейната прецизност, коректност и отзивчивост, с което печели доверието на студентите и по-младите колеги.

VI. Заключение

В заключение, имайки предвид гореизложеното, прегледаната документация, предоставените публикации, както и личните ми изключително положителни впечатления от дейността и личността на гл. ас. д-р Айля Реджеб Илиязова убедено препоръчвам на научното жури да подкрепи нейната кандидатура за заемане на академичната длъжност „доцент“ в област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.1. Филология (Германски езици – Съвременен немски език) към катедра Германистика, ФХН на Шуменски университет „Епископ Константин Преславски“.

Шумен, 10.03.2022 г.

Изготвил становището:

/доц. д-р Даниела Кирова/